

”Rasian sisällä oli pikkuinen asia: / taivaankannen kuva / helmeen heijastuva”
– Luontoympäristö runon ja sadun kohtaamispaikkana Hannele Huovin
lastenrunokokoelmassa *Salaperäinen rasia*

Anna Pulkkinen
Kirjallisuuden proseminarityö
Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2015
Ohjaaja: Kristian Blomberg

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	3
2. PAIKAN MÄÄRITTELYÄ	5
2.1 Bachelardin teoria poeettisista paikoista	6
2.1.1 Poeettinen kuva	6
2.1.2 Paikka ja sen kotoisuus	7
3. LUONTOMILJÖÖN PIIRTEITÄ <i>SALAPERÄISESSÄ RASIASSA</i>	9
3.1 Vuodenaikojen poeettiset kuvat	10
3.2 Luonnon äänet poeettisina kuvina	13
3.3 Luonnon kotoisuuden tekijät	16
3.3.1 Luonnon mittaamattomuus	16
3.3.2 Pesät	18
4. SATURUNOUDEN YMPÄRISTÖ <i>SALAPERÄISESSÄ RASIASSA</i>	20
4.1 Runosta satuun: luonnon satumaisuus	20
4.1.1 Luonnon personifikointi	20
4.1.2 Mahdottomat miniatyyrit	22
4.2 Unien satumaiset paikat	25
5. LOPUKSI	28
 LÄHTEET	 30

1 JOHDANTO

Tarkastelen tutkielmassani Hannele Huovin *Salaperäinen rasia – pieniä runoja lapsille ja muille kasvaville* -runokokoelmassa (1985, tästä lähtien SR) kuvattua luontoympäristöä paikkana, jossa kohtaavat niin luonnon ilmiöt kuin sadun elementit. Tutkimukseni viitekehyksenä on Gaston Bachelardin fenomenologiseen filosofiaan pohjautuva teos *Tilan poetiikka* (1957), joka esittelee runouden paikkoja poeettisina kuvina. Pyrkimyksenäni on selvittää, millainen ympäristö Huovin saturunojen luonto on ja kuinka siitä tulee ihmeellinen ja mystinen satumaailma. Näin ollen tarkastelen runoutta keinona kiinnittää huomiota sadun paikkaan.

Hannele Huovin vuonna 1985 julkaistu teos *Salaperäinen rasia* ilmestyi lastenlyriikan uuden suosion vuosikymmeninä. 1960-luvulta lähtien hiipunut lastenlyriikan julkaiseminen sai 1980–1990-luvuilla uutta pontta, kun lastenlyriikka alkoi ilmestyä runsaasti. Samalla uusi lastenrunous modernisoi genren, sillä se yhdisti vapaasti modernin ilmaisun perinteisiin aiheisiin, kuten satuihin, luontoon ja eläinhahmoihin. (Korolainen 2001, 91, 95–97.) Tämä seikka ilmenee myös Huovin teoksessa, jossa äättömät aiheet, sadut ja luonnon ihmeet, on puettu vaihtelevasti niin riimitteleviin kuin mitattomiin säkeisiin. Ajan lastenlyriikan tyyllille oli myös ominaista kaikenikäisiä lukijoita koskettava lempeä huumori ja teemojen monitasoisuus (Korolainen 2001, 95–97). Samanlaista lämpöä löytyy Huovinkin runoista, joiden komiikka syntyy oivaltavista allitteraatioista, hassuista tapahtumista ja tarkkanäköisestä luonnon ja siinä asustavien olentojen kuvauksesta.

Lastenlyriikka ja -kirjallisuus on tutkimusalueena melko tuore, sillä sen tutkimus on käynnistynyt Suomessa vasta 1980–1990-luvuilla (Huhtala & Juntunen 2004, 114). Lapsille suunnattu kirjallisuus on kuitenkin merkittävä osa kirjallisuuden tutkimuskenttää, mistä osaltaan kertoo sitä käsittelevän kirjallisuuden laajuus. Aineistoa ja lähteitä etsiessäni kuitenkin havaitsin, että saturunoutta ei ole tutkittu laajasti aiemmin eikä myöskään pyritty määrittelemään tarkasti. Paikkaa taas on viime vuosikymmeninä tutkittu lähinnä sen suhteessa inhimilliseen kokemukseen, maailman ja subjektin välisen suhteen ymmärtämiseen, eikä tutkimus ole niinkään kohdistunut itse paikan ja ympäristön rakentumisen tutkimiseen (ks. esim. Salmi 2003, 220). Tutkielmani aihetta koskevan aiemman tutkimustiedon puuttuminen

asetti haasteen analyysia tukevien lähteiden keräämiselle. Lopulta päätin ottaa lähtökohdakseni Bachelardin kuvantutkimusta soveltavan ja tarkasti kohdoteoksen lähilukua hyödyntävän lähestymistavan, jossa oma tutkijänäneni on vahvasti esillä. Kartoittamaton aihe tarjoaa myös mahdollisuuden avartaa kirjallisuudentutkimuksen kenttää ja tuoda siihen uusi, tuore näkökulma. Samalla Huovin saturunouden ympäristön tutkiminen on alkusysäys saturunouden tutkimukselle, mikä luo mahdollisuuden tutkia saturunoutta ja sen kuviteltua ympäristöä omana lastenlyriikan genrenään.

Tutkielmani aiheen lisäksi myöskään sen kohdeteosta ei olla tutkittu aiemmin. Vaikka Hannele Huovi on merkittävimpiä suomalaisia lastenlyriikkoja, ei hänen lastenrunoudestaan ole tehty aiempaa tutkimusta. Lastenlyriikan lisäksi Huovin laajaan tuotantoon kuuluvat muun muassa satukirjat, lastenlaulut ja nuortenromaanit. Huovin teoksille on tyypillistä elämää syvemmin pohdiskeleva ote, mikä kuultaa satumaailmojen kuvauksen läpi. (Huhtala & Juntunen 2004, 118.)

Myös *Salaperäinen rasia* pohtii elämää sadunomaisen luontokuvauksen kautta. Se on kokoelma saturunoutta, joka koostuu niin kehtolauluista, kerronnallisista runoista kuin hetkeä kuvaavista tunnelmarunoista. Lähtökohtaisesti saturunouden käsite on problemaattinen, sillä se ei saa tarkkaa määritelmää nykyisessä kirjallisuudentutkimuksessa. Itse käsitän sen runoutena, joka hyödyntää ilmaisussaan sadun eri elementtejä: kuvastoa, symboleja ja rakenteita sekä sadulle tyypillisiä mielikuvituksellisia hahmoja ja paikkoja. Saturunous pysyy kuitenkin puhtaasti satumaailmassa eikä hyödynnä esimerkiksi niin sanottua aikuisrunouden kuvastoa. Nämä saturunouden piirteet ilmenevät myös Huovin runoissa, joissa luontoympäristön ja vuodenaikojen vaihtelun kuvailuun yhdistyy kuvitteellisia hahmoja, hassuja sattumia, kerronnallisia kohtauksia ja elottomien asioiden personifikoitua. Vaikka satuhahmojen tutkiminen tarjoaisi myös oivan näkökulman Huovin runouden analyysiin, rajaan tutkielmassani näkökulmani runojen paikkoihin ja siihen kuinka runo rakentaa sadun ympäristöä.

Salaperäinen rasia jakautuu neljään eri osastoon, joiden aiheet kytkeytyvät vuodenaikojen vaihteluun. Ensimmäisessä *Kevätpiippo*-osastossa on runoja noidista, pääsiäisestä, sateenkaarista ja ilmassa leijuvista siemenkehdoista. Sanastossa toistuvat kasvuun ja

kevääseen liittyvät ilmaukset. Osion runoissa on paljon kepeyttä ja iloa, mikä ilmenee hyvin säikeestä: ”metsä tanssii kevään tanssin” (SR, 12). Seuraavassa *Kukkalaahus*-nimisessä osiossa kevästä siirrytään kesään, jolloin runoissa kuljetaan kukkaniittyillä ja tavataan niissä asustavia olentoja. Kolmannen osion, *Tuuli etsii pesää*, runot herättävät kuvia sumuisesta taivaasta ja maalla kulkevasta tuulesta. Runoissa puhutaan tuulen lisäksi myös unesta, joka rinnastuu syksyyn, kesän lakastumiseen ja luonnon nukahtamiseen. Kokoelman viimeinen osasto, *Kuusikulmainen istuin*, kuvaa vuodenajoista viimeistä, talvea. Sanastossa toistuvat lumeen liittyvät vertauskuvat, ja niissä seikkailevat talviset hahmot, tontut ja Hallantyyttö. Osasto loppuu ”Kasvien kehtolaulu” -runoon, jossa luonto nukkuu talvista untaan.

Keskityn tutkielmassani tarkastelemaan Huovin runoissa kuvattua luontoympäristöä paikkana, joten analyysin viitekehyksenä on perusteltua hyödyntää Gaston Bachelardin tilan poetiikkaa. Bachelardin psykologis-filosofinen kuvan tarkastelu tarjoaa tutkielmalleni kuitenkin enemmänkin näkökulmallisen lähtökohdan kuin tiukan teoreettisen kehikon, jonka varaan rakentaa analyysi. Teorialähtöisen tutkimuksen sijaan siis sovellan tutkielmassani Bachelardin filosofiaa rakentaessani käsitystä runon keinoista luoda satuympäristöä. Käytän runoanalyysissä paitsi Bachelardin poeettisiin kuviin liittyviä käsitteitä – *mittaamattomuus*, *kotoisuus* ja *miniatyyri* – myös runoanalyysin peruskäsitteitä. Bachelardin mukaan runokuva on jo itsessään kiinnostava, arvokas ja merkittävä (Bachelard 2003 [1957]), mikä on myös oman tutkielmani lähtökohta.

2 PAIKAN MÄÄRITTELYÄ

Lähtökohta kirjallisuuden paikan ja ympäristön tutkimukseen on ontologinen. Paikka ja miljöö, kirjallisuuden ja lyriikan luodut ympäristöt, eivät ole osa fyysistä todellisuutta, ja siksi ne ovat ei-olevia. Vaikka kirjallisuuden paikat ovatkin mielikuvituksen tuotetta, saavat ne omassa luodussa maailmassaan ominaisuuksia, merkityksiä ja tehtäviä. Kirjallisuus siis paitsi olettaa maailman, samalla se myös luo sen. (Salmi 2003, 216–217.) Usein kirjallisuuden paikkaa onkin tutkittu funktionaalisesta näkökulmasta: missä suhteessa paikka on proosan henkilöhahmoihin tai lyriikan puhujaan, ja millaisia piirteitä ja merkityksiä paikka saa

subjektin kautta (Salmi 2003, 226, 228). En kuitenkaan perehdy tutkielmassani kirjallisuuden paikan funktionaalisuuteen, vaan siihen, millainen luontoympäristö Huovin runoudessa on, ja kuinka se rakentaa sadun maailmaa. Sanalla *ympäristö* tarkoitan laajempaa miljöötä, kun taas *paikka* merkitsee Bachelardin poeettista kuvaa ja yksittäistä, ympäristön ”sisällä” olevaa tilaa, johon kytkeytyy myös emotionaalisia ja henkisiä merkityksiä.

Edeltävän lyhyen kirjallisuuden paikan määrittelyn kautta siirryn tässä luvussa tarkastelemaan Gaston Bachelardin näkemystä paikasta. Jotta runouden paikan olemuksen ymmärtäminen on mahdollista, avaan ensin poeettisen kuvan käsitettä, jonka varaan Bachelardin paikan filosofia rakentuu.

2.1 Bachelardin teoria poeettisista paikoista

2.1.1 Poeettinen kuva

Gaston Bachelardin poeettisen kuvan tutkimus pohjautuu fenomenologiseen filosofiaan, joka pohtii todellisuutta siten, miten subjekti sen havaitsee. Todellisuus ei siis ole jotain jo valmiiksi olevaa, vaan se todellistuu vasta subjektin sitä havainnoidessa. (Roinila 2003, 12.) Poeettista kuvaa koskeekin samanlainen välittömyys, ennakoimattomuus ja yksilöllisyys. Bachelardin (2003 [1957], 32, 34) mukaan poeettinen kuva on ”äkillinen kuva, olemisen leimahdus kuvittelussa”, jolloin poeettinen kuva ei ole seuraus tai oire jostain, vaan hetkessä syntyvä ja näin ollen riippumaton menneisyydestä.

Poeettisen kuvan syntypaikka on yksilön tietoisuus (Bachelard 2003 [1957], 36), mikä korostaa poeettisen kuvan erityisyyttä. Kuva ei ole objekti, jota voisi tarkastella ja tutkia etäältä, vaan se on subjektin ajatteluun ja kokemukseen kiinnittyvä oma palansa todellisuutta. Poeettinen kuva ei paitsi ole seuraus mistään, se ei myöskään johda tuloksiin tai päätelmiin, jotka selittäisivät kuvan olemassaoloa tai pyrkisivät kategorisoimaan sen. (Bachelard 2003 [1957], 37.) Voisi siis sanoa, että poeettinen kuva ei ole symboli tai allegoria, jonka taustalla on aina jokin piilotettu viesti tai merkitys.

Kun poeettinen kuva on oman todellisuutensa ilmentymä, se ei edellytä tietämystä (Bachelard 2003 [1957], 37). Poeettinen kuva on olemassa jo ennen kieltä (Bachelard 2003 [1957], 38), joten sen todellistuminen ei ole järjen tulos. Bachelard väittääkin, että runojen lukeminen on ”sielun fenomenologiaa”. Sielu ja henki merkitsevät tietoisuuden eri asteita: sielun tietoisuus on levollisempaa kuin hengen, mutta kumpaakin tarvitaan poeettisen kuvan tutkimiseen (Bachelard 2003 [1957], 38, 40). Henki merkitsee siis enemmänkin kuvan tutkimiseen liittyvää ajattelua, kun taas sielu liittyy poeettisen kuvan kokemiseen, eli poeettiseen uneksintaan. Uneksinta on runouden lukemisen tapa, joka vie lukijan runojen maailmaan, sen kuviin ja paikkoihin. Seuraavassa alaluvussa käsitellenkin uneksinnan merkitystä runojen paikkojen kannalta.

2.1.2 Paikka ja sen kotoisuus

Gaston Bachelard tarkastelee runouden paikkoja poeettisina kuvina, jotka syntyvät ihmisen kuvittelussa. Kuvittelu merkitsee Bachelardin filosofiassa uneksintaa, joka on runouden lukemisen tapa: ”runojen lukeminen on olemuksellisesti uneksintaa”. Uneksinta ei kuitenkaan ole sama asia kuin unennäkeminen, sillä uneksinnassa subjektin tietoisuus on hereillä (Bachelard 2003 [1957], 97, 38–39). Paikoista uneksiessaan subjekti tekee niistä itselleen asuttuja, elettyjä tiloja (Bachelard 2003 [1957], 66), jonka vuoksi uneksittu paikka ei ole objekti, vaan enemmänkin olemisen tila.

Bachelardin mukaan ihmisen olemisen maailmassa on asumista (Roinila 2003, 22). Näin ollen paikkojen merkitys on niiden elämisessä ja kokemisessa, erityisesti niiden herättämässä onnen ja turvallisuuden tunteissa (Bachelard 2003 [1957], 68). Onnellisen paikan filosofia kytkeytyy myös Huovin runojen paikkoihin, joissa luontoympäristö muodostaa turvallisen, mutta samalla salaperäisen ja jännittävän olemisen tilan. Tulkitsen Huovin runojen luontoympäristön kotina, jota asuttavat paitsi metsän olennot ja satuhahmot, myös runojen lukija, jonka kuvittelun myötä runojen paikoista tulee lukijalle uneksittuja olemisen paikkoja.

Paikoissa olemiseen ja asumiseen liittyy olennaisesti se, miten paikasta tulee koti. Bachelard

tarkastelee asuttuja paikkoja *kotoisuuden*¹ käsitteen avulla. Kotoisuus merkitsee ihmisen syvää yhteyttä maailmaan, jolloin ihminen on osa maailmaa ilman sisäisen ja ulkoisen eroa. Paikan kokeminen ja siinä oleminen on siis yhtä lailla henkistä kuin fyysistäkin, mitä kotisanasta johdettu kotoisuuden käsite pyrkii kuvaamaan. (Roinila 2003, 27–28.) Koti ei ole pelkkä asumus, vaan siihen liittyy merkityksiä, jotka ovat yhteydessä ihmisen tunteisiin sekä kasvun ja identiteetin kokemuksiin.

Kun jo maailmassa oleminen on asumista, asuttu paikka ei siis merkitse pelkästään taloja ja rakennuksia, vaan myös luonnonpaikkoja. Bachelard tarkasteleekin *Tilan poetiikassa* sellaisten paikkojen kotoisuutta, joissa ihminen ei voi asustaa. Näitä paikkoja ovat pesät ja kolot, joiden pienestä koosta, paikan sisään käpertymisestä, löytyy alkukantaista turvallisuutta ja hyvinolontunnetta. (Bachelard 2003 [1957], 69, 221.) Siirrän runoanalyysissäni Bachelardin ajatuksen pesän turvallisuudesta Huovin runojen maailmaan, jonka luontoympäristössä on käpertymisen mahdollistavia paikkoja, kuten pesiä, koloja ja niittyjä.

Runouden paikat voivat siis olla hyvinkin pieniä ja konkreettisia. Pesän kotoisuuden lisäksi Bachelard (2003 [1957], 319–377) tutkii, millaista paikan kotoisuutta liittyy *miniatyyreihin*, kutistettuihin olemisen asumuksiin. Miniatyyrin kokoiset paikat vievät lukijan hetkessä satumaailmaan, sillä ne ovat reaali maailmassa mahdottomia asuttua. Myös Huovin luontoympäristö muuttuu tavanomaisesta metsästä satumaailmaksi, kun olemisen paikat ovat tavallisesta poikkeavia ja vain mielikuvituksen mahdollistamia, kuten sateenkaaria, lumihiutaleita ja niin edelleen. Nämä pienet yksityiskohdat avaavat aivan uuden maailman, joka kasvaa yksittäisistä miniatyyreistä kokonaiseksi sadun ihmemaaksi. Miniatyyreihin kätkeytyy siis arvaamatonta suuruutta, jonka voi havaita vain tarkastelemalla ensin pienuutta (Bachelard 2003 [1957], 332, 359).

Näin ollen runojen paikoissa kiinnittyvät toisiinsa makro- ja mikrokosmos, olemisen eri kokoiset tilat. Huovin teoksessa kokoerot liittyvät luontoon runojen laajana miljöönä ja luontokuvauksen mahdollistamiin muihin paikkoihin. Bachelardin mukaan suuruus ja pienuus eivät kuitenkaan ole vastakohtaisia, vaan poettisena kuvana miniatyyri voi viedä havainnoimaan suuria kuvia, jolloin ”mittasuhteet vapautuvat kahleistaan”(Bachelard 2003

---

¹ ranskaksi *intimité*, joka tarkoittaa yksityistä, intiimiä (Roinila 2003, 27–28).

[1957], 330). Huovin runoissa metsän yksityiskohdat, poeettiset miniatyyrit, kuvaavat paitsi luonnon monimuotoisuutta myös avaavat uusia maailmoja. Yksikin poeettinen yksityiskohta voi viedä kuvittelijan uuteen maailmaan, jolloin kuvittelun maailmassa tutuista asioista tulee vieraita (Bachelard 2003 [1957], 295). Huovin teoksessa luontoympäristö on paikka, joka kuljettaa uneksijan uusiin ja vieraisiin paikkoihin, kun poeettiset kuvat vaihtuvat luonnokuvista sadun ja unien kuviin.

3 LUONTOMILJÖÖN PIIRTEITÄ *SALAPERÄISESSÄ RASIASSA*

Salaperäinen rasia -kokoelman saturunojen luontoympäristö on toisaalta tuttu suomalainen metsä, mutta toisaalta taas jännittävä ja salaperäinen satumaa, joka on täynnä löydettäviä salaisuuksia. Luonto on paitsi runojen tapahtumapaikka myös niiden aihe, sillä runoissa kuvataan, kuinka luonto muuttuu vuodenaikojen vaihtuessa ja millaisia olentoja luonnossa asustaa. Ympäröivä luonto ja sen muutokset vuodenaikojen kierrossa havainnoidaan ja koetaan runoissa tässä ja nyt, sillä runojen puhumahetket ovat lähes poikkeuksetta aina preesensissä.

Runoissa hahmotellussa luonnossa ei kuitenkaan näy ihmisen jättämiä jälkiä, vaan se on turmeltumaton ja puhdas. Koskemattoman luonnon kuvaaminen onkin hyvin tyypillistä suomalaiselle nykylastenlyriikalle ja -kirjallisuudelle, jossa miljöönä on harvoin urbaaneja kulttuuriympäristöjä tai muita ihmisen muokkaamia alueita (Heikkilä-Halttunen 2011, 275). Ihmiskosketuksen puuttumista runojen maailmassa ilmentää hyvin myös se, että useimmissa runoissa puhumahetki on yleisesti hetkeä ja ympäristöä kuvaileva, eikä kokemusta ympäristöstä näin määritä minämuotoinen puhuja. Joissakin runoissa minämuotoinen puhuja kuitenkin astuu esiin esimerkiksi vasta viimeisessä säkeistössä (SR, esim. 25, 30), jolloin katse ympäristöstä kääntyy sen kokevaan yksilöön; tosin yksilön funktio runoissa on kuitenkin enemmänkin havainnoida luonnon ihmeitä kuin toimia tai hyödyntää luontoa. Tämä ilmentää hyvin runoissa esiintyvän luonnon ja ihmisen rauhanomaista suhdetta sekä fenomenologisen ajattelun ydintä todellisuuden ilmentymisestä subjektin välittömässä havainnoinnissa.

Salaperäinen rasia -teoksen luontokuvaus lähenteleekin kansallisromanttista ihannointia, joka välittää luonnon merkitystä lastenlyriikan yleisön, eli lapsen, eheytymisprosessissa ja henkisessä kasvussa (Heikkilä-Halttunen 2011, 278). Useimmissa runoissa myös viitataan lapseen eri nimityksillä tai suoraan puhutellaan tätä (SR, esim. 7, 31), mikä korostaa runojen lapsuus-näkökulmaa. Runojen kuvailema luonto onkin paikka, jossa on mahdollista voimaantua ympäristön herättämien rauhantunteiden vaikutuksesta. Tämä korostaa runouden paikan kokemuksellisuutta ja elämistä, mikä on myös Bachelardin filosofian ydin. Bachelard tarkastelee paikkoja, jotka herättävät onnellisia poettisia kuvia ja niiden kuvittelun puoleensa vetävyyttä (Bachelard 2003 [1957], 65–67, 364). Siirrän ajatuksen Huovin runoihin, joiden luontokuvaus luo onnellisia ja elettyjä paikkoja. On kuitenkin ymmärrettävä paikan eri tasot, jotka liittyvät lukutapahtumaan ja teoksen sisäiseen maailmaan. Toisaalta jo itse runo on lukemistapahtumassa eletty paikka, mutta toisaalta taas runojen kuvailema luontoympäristö luo onnellisten kuvien paikkoja. Nämä kaksi paikan tasoa limittyvät runojen lukutapahtumassa, eli uneksinnassa Bachelardin käsitteistön mukaan ilmaistuna.

Tässä luvussa erittelen tarkemmin *Salaperäinen rasia* -teoksen luontoympäristön piirteitä ja pohdin, mitkä runojen elementit luovat siitä onnellisen paikan. Analysoin teoksen runojen luonnon kotoisuutta, jolloin tarkastelen luontoympäristön paikkoja Bachelardin paikkakäsityksen lävitse. Valitsen tarkasteltaviksi runoiksi jokaisesta osastosta ne runot, jotka mielestäni parhaiten kuvaavat runojen ympäristöä ja luontoa nimenomaan paikkana. Tämä jättää osan kokoelman runoista käsittelemättä, mutta analysoidessani runojen luontoympäristöä, on tarkoituksenmukaisempaa tarkastella runoja, jotka nimenomaan liittyvät luontoon ja sen paikkoihin.

3.1 Vuodenaikojen poeettiset kuvat

Johdannossa esittelin, kuinka Huovin kokoelman runot on jaoteltu omaksi osastoikseen niissä kuvatun vuodenajan mukaan. Sama luontomiljöö muuttuu jatkuvasti uudeksi ja erilaiseksi vuodenaikojen vaihtuessa, jolloin runoissa esitettyihin paikkoihin kiinnittyy muutoksen ja dynaamisuuden aspekteja. Vuodenaikojen säätilojen ja muiden ominaispiirteiden kuvaus

luokin vahvoja tunnelmallisia kontrasteja osastojen välille. Esimerkiksi kesä-aiheiset runot ovat hyvinkin valoisia ja riemukkaita: ”heinikossa heiluvassa / tupsukossa tuoksuvassa / silkkirimpsu heinänrölli / röyhyänsä hepsuttaa / [---] / Varvaslasta naurattaa”, kun taas syksyä kuvaavissa runoissa on melankoliaa: ”lentää lentää / leppäkerttu / pullukkasormelle / itkemään” (SR 27, 48). Näin tunnelmat liikkuvat luonnon muutosten mukana kepeästä melankoliseen, jännittävistä rauhalliseen. Kun jokainen vuodenaika antaa metsälle omat erityiset sävynsä, äänensä ja löytämisen paikkansa, on sama ympäristö aina salaperäinen ja jännittävä. Voisikin ajatella, että jokainen vuodenaika on itsessään erityinen paikkansa, jota määrittää sille ominaiset liikkeet, tunnelmat ja muutokset.

Vaikutelma erilaisista vuodenaikoihin kietoutuvista tunnelmista syntyy runojen sanaston ja kuvaston sekä myös rytmiikan kautta. Pääosin vapaamuotoisten runojen rytmiikka syntyy sanojen toistosta, joka onkin yleinen lastenrunouden tehokeino (Heinonen 2001, 126). Ensimmäisessä *Kevätpiippo*-osastossa runoissa on talven pimeydestä heräävän luonnon iloa ja voitonriemua, mikä ilmenee esimerkiksi runossa ”Piipon kehtolaulu”:

Tuu tuu uuden alku
piilossa siemenen pimeään,
pian on sinulla aika lentää,
pianpa kuoresi repeää! (SR, 16)

Säkeistössä puhutaan ”uuden alusta”, joten luonto on paikka, joka vasta valmistautuu kasvuun. Säkeistössä kuvattua luonnon tapahtumaa määrittää tietynlainen ambivalenttisuus: samalla kun itu on vielä vankina siemenkodan sisällä, se valmistautuu lentoon ja tulevaan kasvuun. Lentäminen liittyy temaattisesti vapauteen, joka taas vertautuu talven roudasta vapautuvaan luontoon. Myös kasvu on tapahtuma, johon liittyy samalla vapautta ja rajoitteita, sillä kasvua määrittävä keskeneräisyys luo mahdollisuuksia, jotka ovat kuitenkin aina sidottuja kontekstiinsa.

Temaattisen ulottuvuuden lisäksi myös runon ilmaisussa on kahtiajakoisuutta ja tunnelmallisia kontrasteja. Säkeistön ensimmäisen säkeen nonsense-ilmaus ”tuu tuu” luo rauhoittavaa ja lempeää tunnelmaa, mikä sisältyy runon lajityypin, kehtolaulun, merkitykseen (ks. esim. Lipponen 2001, 91–98). Säkeistön edetessä tunnelma tuntuu kuitenkin aivan kuin kiihtyvän:

Kahden viimeisen säkeen loppusoinnollisuus ja pian-sanan toisto luovat rytmikkyyttä ja vaikutelman siemenkehdon malttamattomuudesta vapauteen. Rytmien lisäksi kevään riemukkuutta ilmentää niin äänteellisesti kuin merkitykseltään voimakas verbi ”revetä”, jota vieläpä korostetaan huutomerkillä.

Orastavan kasvun lisäksi *Kevätpiippo*-osaston runoissa ympäristöä määrittää paluu. Luonto on paikka, jonne palataan: ” [--] kurjet kirkuu pohjoiseen / ja joet ajaa jäitään” (SR, 11). Palaaminen henkii samanlaista muutosta ja uuden alkua kuin kasvukin. Luontoympäristö on jatkuvassa muutoksen ja kasvun tilassa, jossa uusi elämä etsii paikkaansa: ”kevättä etsivät / tuntosarvet” (SR, 15).

Kokoelman toisessa *Kukkalaahus*-nimisessä osastossa luonto kukkii täydessä loistossaan. Täyteen mittaansa kasvaneet nurmikot ja niityt ovat paikkoja, joissa viihtyvät monet pienet metsän asukit, kuten runoissa ”Kuka piilee nurmikossa?” ja ”Tupsutoukkakehrääjä”. Ensimmäisessä runossa siirrytään laajemmasta luonnon kuvailusta nurmikon ja sen liikkeen arvoituksen äärelle: ”luulin ensin tuuleksi / joka heinää heiskuttaa / mutta eipä / keitä, keitä... / [--] // Sitten mietin matoseksi / joka maassa puuskuttaa ” (SR, 26). Luontoympäristöön liittyy kutkuttavaa salaperäisyyttä, mitä ilmentää paitsi runon aihe myös sen sanavalinnat: ”sipsuttelin, hiiviskelin / lymyelin, tutkiskelin” (SR, 26). Jälleen loppusoinnollisuus ja sanojen osittainen onomatopoeettisuus luovat rytmikkaa ja sen kautta vaikutelmia vuodenajan tunnelmasta. Runossa etsitään vastausta, jonka löytäminen aiheuttaa suurta riemua: ”se oli siili, NURMIKKOSIILI!” (SR, 26). Siili-sanat toisto ja poikkeava typografia korostavat ratkaisun herättämää iloa.

Myös osaston toisessa esille nostamassani runossa kuvataan luontopaikan asukkeja hassuttelevien sanojen välityksellä. Säkeistössä ”hupsu / tupsutoukkakehrääjä / hapsuinen ja tupsuinen / kehrää, kehrää silkkilankaa” (SR, 30) leikitellään riimeillä, jotka luovat runoon rytmiä. Ensimmäisen ja toisen säkeen allitteraatio jatkuu kolmanteen säkeeseen, jossa sanojen soinnollisuus syntyy lähes vastaavasta kirjoitusasusta; hienovaraiset kielelliset muutokset kuljettavat runon tarinaa eteenpäin. Osaston rytmeillä, sanoilla ja äänteillä leikittelevät runot osoittavat, kuinka luontoympäristöön liittyy paljon iloa ja huumoria. Näin ollen Bachelardin ajatus kuviteltujen paikkojen herättämistä onnellisista poeettisista kuvista kytkeytyy Huovin

teoksen runoihin.

Kolmannessa osastossa, *Tuuli etsii pesää*, runojen luontoympäristön herättämät poettiset kuvat muuttuvat vastakohtaisiksi edellisen osaston runoille. Syksyisessä luontomiljöössä ei ole edellisten osastojen positiivista voimaa ja dynaamisuutta, vaan runoissa liikkuu vain tuuli, joka on runojen toistuva motiivi: ”hui, kuinka lujasti ulkona tuulee!” ja ”rannassa tuuli / hilisyttää jäätä” (SR, 43, 39). Kasvu on pysähtynyt, ja luonto aivan kuin odottaa jotakin. Paikoillaanoloa ilmentää useissa runoissa kuvailtu sumu, joka kietoo ympäristön unenomaisiin maailmoihin: ”paksu sumu peittelee / lammen hallan lasta” (SR, 45). Runoissa esitetty luontoympäristö liukuu näin paikkoihin, jotka ovat tavalliselle metsäympäristölle poikkeuksellisia unen ja mielikuvituksen paikkoja. Siirtymä runosta mystiseen sadun maailmaan on ilmiö, joka koskettaa niin runojen sanastoa, aihetta kuin kuvastoakin. Palaan sadun paikkoihin kuitenkin tarkemmin luvussa 4, jossa analysoin, millaisin keinoin runoissa siirrytään sadun ja unien maailmaan.

Kokoelman viimeinen *Kuusikulmainen istuin* -niminen osasto vie talvisten poettisten kuvien keskelle. Unet ja nukkuminen jatkuvat runojen aiheina, esimerkiksi runoissa ”Kasvien kehtolaulu”, ”Tontun kantapää” ja ”Aamulaulu ennen joulua”. Uni-aihelmat rinnastuvat luonnon talvehtimiseen, jota elollistetaan kasvien personifikoinnilla: ”nukkuu, jo nukkuu / jo Kanerva nukkuu” (SR, 58). Personifikaatio esittää kasvit jonkinlaisina toimijoina, jolloin luonnon talvehtiminen ei suinkaan ole passiivista, vaan lumen alla on elämää (tai ainakin elämän mahdollisuuksia), vaikka kasvu onkin pysähtynyt. Jälleen ympäristö määrittyy suhteessa muutokseen ja luonnon kiertokulun mahdollistamiin uusiin kokemisen ja elämisen paikkoihin.

3.2 Luonnon äänet poettisina kuvina

Vihreän välissä vilisee.

Tuhat heinää

hilisee silisee,

Sata siipeä soittaa.

Vavahtelevat

kevättä etsivät
tuntosarvet. (SR, 15)

Salaperäinen rasia -kokoelman runojen luontoympäristö on paikka, jossa elävät monenlaiset äänet. Poeettisina kuvina äänet ovat Bachelardin mukaan miniatyyreja, joiden olemassaolo on lähtöisin poeettisesta ilmaisusta. Näin ollen ääniminiatyrit voivat ilmaista mahdottomiakin ääniä (Bachelard 2003 [1957], 364, 368–369.), esimerkiksi Huovin runoissa soivat puut ja kaislat. Toisaalta mahdottomat äänet ovat runon kuvakieltä, metaforista ilmaisua, mutta toisaalta taas Huovin runoissa äänillä on merkitystä runon kuvaileman luontoympäristön kannalta, sillä runoissa ilmaistu ääniminiatyri, pieni yksityiskohta, aiheuttaa muutoksia runojen koko luontoympäristöön ja sitä kautta avaa mahdollisuuksia uusille kokemisen paikoille ja maailmoille.

Kokoelman runoissa pohditaan suoraan, millaisia luonnon äänet ovat, kun taas toisaalta vaikutelmat äänistä syntyvät runojen kielen välityksellä: onomatopoeettisista ilmauksista, toistosta ja allitteraatioista. Luvun alkuun liittämässäni runossa ”Vihreän välissä vilisee” toteutuvat nämä molemmat runouden ääntä koskevat mahdollisuudet. Ensimmäkin runossa esiintyy runsaasti allitteraatiota. Ensimmäisessä ja kolmannessa säkeessä alkusoinnullisuus syntyy yhtäläisistä alkukirjaimista, kun taas toisessa säkeessä sanoja erottaa toisistaan vain ensimmäisen kirjaimet. Runon muoto ja sisältö kietoutuvat yhteen, sillä heinän liikettä ei pelkästään ilmaista sanoin, vaan äänteellisyyttä luodaan onomatopoeettisuudella: dentaaleja suhahtelvia äänteitä sisältävät sanat ”hilisee” ja ”silisee” herättävät poeettisia kuvia heinän liikkeestä lähtevästä äänestä. Näin luonto aivan kuin herää eloon runon rytmin ja äänteellisyyden myötä. Bachelardin (2003 [1957], 369) mukaan poeettinen äänen ilmaisu vastaakin tarpeeseen antaa ääni sellaiselle, mikä ei osaa puhua.

Läpi kokoelman runojen luonnossa liikkuu tuuli, jonka ääntä kuvaillaan vuodenajasta riippuen hyvinkin eri tavoin. Ensimmäisessä osastossa tuuli on keväisen leppeä: ”uulaa uu / uulaa uu / hiljaa laulaa tuulipuu” (SR, 11). Pyöreät vokaalit ja laululliset nonsense-ilmaukset ”uulaa uu” sointuvat sanojen ”tuuli” ja ”puu” kanssa, mikä luo ympäristöön lempeää, keväistä tunnelmaa. Kolmannen osaston runoissa tuulessa on taas syksyistä voimaa: ”hurjat tuulet viheltävät” (SR, 43) ja ”huutavat” (SR, 43). Tuulen voimaa kuvaillaan kuitenkin enemmänkin

kerronnallisella tasolla kuin äänteellisesti, mikä ilmenee hyvin ”Tuuli etsii pesää” -runon säkeissä: ”kun tuuli puhaltaa niin puissa soi / [---] / Ja kaislat soivat kuin pienet huilut” (SR, 38). Runoissa luontoympäristön äänet ovat samalla tavalla personifikoituja kuin kasvien elämäkin: ”joka peili laulaa / joka laine soi” (SR, 32). Paikassa ilmenevät äänet ovat soittamista ja laulamista, kuin musiikkia, joka on lähtöisin luonnosta itsestään: ”tuulen orkesteri / tuulen urut” (SR, 38).

Luontoympäristön paikoissa on paitsi tuulesta ja kasveista syntyvää ääntä myös eläinten äännähdyksiä, kuten runossa ”Korkea kiire”: ”Kirr! Kirr! / Pääskysten korkea kiire: / siivet suihkii / lento leikkaa” (SR, 25). Pääskysten äännähdyksiä tavoitellaan nonsense-ilmauksella ”kirr”, joka sointuu äänteellisesti seuraavan säkeistön allitteraatioon ”korkea kiire”. Kiireen vaikutelmaa korostavat kovat konsonantit, *k* ja *r*, huutomerkkit sekä runon tempo nopeuttavat lyhyet säkeet. Myös siipien ääntä jäljitellään onomatopoeettisella verbillä ”suihkia”. Kokoelman runoilta onkin ominaista, että runon kielellinen asu ja muoto ilmaisevat myös sisältöä.

Äänten lisäksi runoissa kuvataan myös hiljaisuutta. Hiljaisuus ei kuitenkaan ole äänen vastakohta, vaan yksi ääni muiden joukossa. ”Mitä oikein on hiljaisuus?” -runossa hiljaisuutta verrataan erilaisiin poeettisiin kuviin: hiljaisuus on ”kynttilän liekki / linnun silmä/ [---] luminen oksankaari / porttina yli polun”, ja niin edelleen (SR, 55). Vaikka hiljaisuus on itsessään näkymätöntä, runo muuttaa sen kuviksi, jotka kasvavat edelleen kokonaiseksi ympäristöksi. Hiljaisuus ei ole runossa pelkästään luontoympäristön osa, vaan se myös luo ympäristöä vertauksista syntyvän kuvallisuuden kautta.

Runossa ”Hallantyttö” luontoympäristö on itsessään äänten ja hiljaisuuden rinnakkaiseloa:

Hallantyttö vie
äänet mennessään
pimii taskuihinsa
pienet laulut,
sieppaa
hyönteissiipien sirinät.

Jää hiljaisuus,
äänet sisällään. (SR, 54)

Aluksi luonnossa on ääniä, lintujen laulua ja hyönteisten sirinää, joita seuraa hallan ja talven mukanaan tuoma hiljaisuus. Runossa luetellut äänet eivät asetu kuitenkaan vastakkain hiljaisuuden kanssa, vaan ne ovat sisäkkäisiä ja kiinni toisissaan. Hiljaisuus ”jää jälkeen” äänten häivyttyä, jolloin herää ajatus hiljaisuuden jatkuvasta olemassaolosta, joka vain ajoittain peittyi muihin ääniin. Bachelard (2003 [1957], 373) kysyykin: ”missä on hiljaisuuden juuri, onko se ei-olemisen kunniaa vai olemisen herruutta?”. ”Hallantyttö”-runossa hiljaisuus on olemista, jossa on olemista: kesän äänten kaikuja ja muistoja. Runossa ilmenee Huovin runokokoelmaa määrittävä sisäkkäisyyden aihe, joka koskettaa myös luontoa laajana, eri paikkoja käsittävänä ympäristönä. Hiljaisuuden voi käsittää runoissa toisaalta yksityiskohdaksi, luonnon ääniympäristön osatekijäksi, mutta toisaalta se on myös oma yksittäinen tilansa ja todellisuutensa. Seuraavassa alaluvussa siirrynkään tarkemmin, kuinka runojen luontoympäristössä vaihtelevat suuruus ja pienuus ja kuinka tämä vaihtelu luo kotoisuutta runojen paikkoihin.

3.3 Luonnon kotoisuuden tekijät

3.3.1 Luonnon mittaamattomuus

Kuten edeltävissä alaluvuissa olen hahmotellut, Huovin teoksessa kuvataan luontoa ja metsää koko laajuudessaan: vuodenaikojen muutosta, luonnon ääniä, puita ja kasveja, metsän asukkeja. Nämä elementit kiinnittyvät runojen ympäristössä toisiinsa sekä muuttuvat ja elävät toisistaan riippuen. Runojen luontoympäristöä määrittääkin tietynlainen päättymättömyys ja mittaamattomuus, mitä ilmentää metsän loputtomat yksityiskohdat ja luonnon jatkuva muuttuminen vuodenaikojen kierrossa. *Mittaamattomuus* on toisaalta siis runojen luontoympäristön piirre, mutta toisaalta mittaamattomuuden käsite liittyy Bachelardin filosofiassa runouden lukemiseen ja sitä kautta avautuviin uusiin, rajattomiin maailmoihin.

Bachelardin mukaan mittaamattomuus kietoutuu paikan kokemiseen ja siitä uneksintaan.

Luonnonpaikkoja tarkastellessa erityisesti metsään liittyy mielikuvia rajattomuudesta ja suuruudesta. Metsä on tila, jonka kokemiseen liittyy metsässä olemisen ja siitä uneksimisen kysymykset. (Bachelard 2003 [1957], 380–384.) Metsän mittaamattomuuden voi kokea niin paikan päällä kuin uneksinnassa, joka on runouden lukemista ja elämistä. Uneksiessaan ihmisen eteen laajenevat rajattomat maailmat, jolloin eri paikkoihin voi päästä liikkumatta minnekään. Mittaamattomuus on siis saavutettavissa pelkästään paikoillaan olemalla, sillä se kasvaa jokaisen ihmisen kuvittelussa. Näin myös poeettiset kuvat ovat mittaamattomia, sillä syntyväthän nekin kuvittelussa. (Bachelard 2003 [1957], 382, 428.)

Luonto kokonaisuudessaan edustaa Huovin runojen ympäristön mittaamattomuutta, sillä se on kaikkien runoissa kuvailtujen luonnon yksityiskohtien, kuten äänten, kasvien ja olentojen, summa. Toisaalta mittaamattomuuden olemus voidaan kääntää päinvastoin, jolloin pieni yksityiskohdasta, poeettinen miniatyyri, edustaakin laajempaa ja mittaamattomampaa kohdetta. Esimerkiksi sivun 15 nimettömässä runossa säkeet ”vihreän välissä” ja ”tuhat heinää” viittavat kokonaiseen niittyyn, vaikka paikkaa ei muuten nimetä niityksi tai pelloksi. Näin ollen mittaamattomuus ei olekaan pelkästään makrokosmos, joka koostuu pienemmistä poeettisista kuvista, vaan jo yksittäinen poeettinen kuva voi kasvaa suuruuden ja mittaamattomuuden kuvaksi. Tällainen suuruuden ja pienuuden vaihtelu määrittää Huovin runojen paikkoja läpi kokoelman. Kokoerot osoittavat poeettisen kuvan kaksisuuntaisen luonteen, jossa suuri voi kasvaa yhä suuremmaksi laajenemalla pieniin poeettisiin kuviin ja pieni voi taas saada suuruuden määritelmän vertautumalla suureen paikkaan. Bachelard toteaaakin, kuinka ”pienuuteen kätkeytyy suuruutta”. (Bachelard 2003 [1957] 355–359.)

Kuten jo aiemmin luvussa totesin, Huovin runojen luontoa määrittää muuttuvuus ja liike, sillä runoissa kuvataan, kuinka vuodenaikojen kierto vaikuttaa kasvien elämään, metsän ääniin ja ympäristön eri paikkoihin. Mittaamattomuus ei siis pelkästään ole ympäristön laajuutta ja sen yksityiskohtien loputtomuutta, vaan Huovin runojen yhteydessä tulkitsen sen myös liikkeeksi. Muutos luo ympäristöön jatkuvasti uusia paikkoja ja kokemuksen tiloja. Esimerkiksi kesäinen niitty on elävä ja rönsyilevä, täynnä kasvien ja eläinten liikettä, kun taas talvella niitty on näkymättömissä valkean lumipeitteen alla (SR, esim. 26, 57). Samaksi nimetty paikka (niitty) herättääkin kaksi täysin erilaista poeettista kuvaa, jolloin syntyy myös kaksi toisistaan eroavaa paikkaa. Kun luontoympäristön muutos on jatkuvaa, on uusia paikkojakin

loputtomasti, mikä kasvattaa uneksijan mielikuvituksessa mittaamattomuuden näkymiä. Samalla kuvittelu tekee mittaamattomuuden paikoista koettuja ja elettyjä, jolloin niihin kytkeytyy kotoisuuden merkityksiä. (Bachelard 2003 [1957], 382, 389–393.)

3.3.2 Pesät

Mittaamattomuudesta siirryn tarkastelemaan pienempiä poeettisia kuvia, jotka herättävät kotoisuuden merkityksiä uneksijan kuvittelussa. Eräs tällainen paikka on pesä, joka konkreettisenä objektina on asuttu paikka, jonkin elävän olennon koti. Pesän käsittäminen kotina liittää siihen merkityksiä, jotka vastaavat tarpeeseen kokea turvallisuutta. Kun tarkastellaan runoudessa mainittavia pesiä, ei niitä voida kuitenkaan ajatella puhtaasti objekteina, vaan poeettisina kuvina, jotka syntyvät lukijan kuvittelussa. Poeettisena kuvana pesä merkitsee nimenomaan turvapaikkaa, mikä herättää hyvänolon tunteen ja kokemuksen haavoittumattomuudesta. Uneksiessaan pesästä, runojen lukija uneksii siis turvallisuudesta. (Bachelard 2003 [1957], 211, 240.) Pesä on oma todellisuutensa, jonka kokeminen kietoutuu runojen lukijan kuvitteluun ja tunteisiin.

Bachelardin (2003 [1957], 242) mukaan ”maailma on ihmisen pesä”, mikä liittää maailmassa olemiseen turvallisuuden ja kotoisuuden merkityksiä. Bachelardin ajatus resonoi *Salaperäinen rasia* -kokoelman runojen välittämään kuvaan luonnosta, joka on kuin pesä: turvallinen ja turmeltumaton paikka, joka sulkee sisäänsä oman todellisuutensa. Runoissa kuvailtua luontoympäristöä määrittääkin tietynlainen erillisyys ja eristäytyneisyys, sillä runoissa ei viitata ihmisen muokkaamiin ja asuttamiin ympäristöihin, kuten kaupunkeihin tai teollisuusalueisiin. Näin ollen luonnossa on mahdollista olla samalla tavalla piilossa kuin pesässäkin. Bachelardin käsitys pesän turvallisuudesta vertautuu siis Huovin kokoelman runojen luontoympäristöön kokonaisuudessaan.

Vaikka käsitän runojen koko luontoympäristön pesäksi, turvalliseksi ja koskemattomaksi piilopaikaksi, esiintyy runoissa myös pesiin verrattavia pieniä ja kotoisia olemisen paikkoja. Pesä on fyysisesti hyvin rajattu ja pieni tila, johon täytyy käpertyä, jotta voi asettua kodiksi. Tunne pesän kotoisuudesta syntyykin juuri käpertymisen liikkeestä, joka herättää

alkukantaista hyvänolontunnetta (Bachelard 2003 [1957], 221). Käpertyminen ei kuitenkaan ole pelkästään fyysinen teko, vaan myös henkinen, sillä laajemmin se vertautuu kätkeytymiseen ja itseensä sulkeutumiseen. Muusta maailmasta eristäytyminen ei kuitenkaan ole tässä tapauksessa lamauttavaa tai pelottavaa, päinvastoin. Käpertyminen vetää kuvittelijaa puoleensa, mikä ilmenee myös Huovin runoissa, joissa pienet, pesiin verrattavat paikat esitetään onnellisina kuvina. Esimerkiksi jo aiemmin esille nostamassani runossa ”Piipon kehtolaulu” piiponlapsi, eli puun siemen, on ”keinussa ruskean ruohon” (SR,16). Metaforinen ilmaus ruohon lempeästä liikkeestä, joka on kuin keinun heiluntaa, esittää kuvatun paikan, eli keväisen nurmikon tai niityn, onnellisena paikkana. Poeettisena kuvana keinu herättää positiivisia muistoja lapsuudesta, mikä kasvattaa runon paikan merkitystä turvallisuuden ja onnen tyyssijana. Myös Bachelard (2003 [1957], 225) näkee poeettiset kuvat mahdollisuutena palauttaa uneksija lapsuudessa koettuihin tunteisiin, kuten ihmettelyyn ja maailman pienistä ihmeistä lumoutumiseen.

Runojen luontomiljöössä on myös metsän eläinten ja hyönteisten asuttamia paikkoja, jotka merkitsevät runon ympäristössä niiden pesää. Runossa ”Hiiren laulu sumuaamuna” kuvataan, kuinka ”lukki lepää verkossaan” (SR, 45). Verkko on lukin koti, josta löytyy lepäämisen mahdollistamaa turvaa ja rauhaa. Koko runoa määrittääkin rauhallinen, unen kuvastoihin kietoutuva tunnelma: ”metsälauha liekuttaa / pientä hiiren lasta” (SR, 45). Hiiren pesä on metsälauhan sylissä. Kasvin liike ”liekuttaa” äidin sylin tavoin hiirilapsen uneen, mikä kuvastaa pesän merkitystä turvapaikkana, jossa voi levätä kokematta uhkaa.

Runoissa esiintyvät paikat siis kuvaavat laajemmin metsää ja sen vuodenaikoja, mutta samalla luontoympäristö kutistuu useiksi pieniksi, pesiin verrattaviksi paikoiksi. Näin runot ilmentävät sisäkkäisyyden aiheilmaa, jossa makrokosmos kätkee sisäänsä mikrokosmoksia. Syvennyn vielä tarkemmin miniatyyrien paikkoihin luvussa 4.2.1, jossa analysoin miniatyyrien merkitystä runojen satumaailman kannalta.

4 SATURUNOUDEN YMPÄRISTÖ *SALAPERÄISESSÄ RASIASSA*

Salaperäinen rasia -kokoelman runojen luontoympäristö koostuu paitsi vuodenaikojen, metsän äänten ja suuruuserojen luomista paikoista myös sadun elementeistä. Satumaisuus syntyy niin satukuvastosta, runoissa seikkailevista satuhahmoista kuin sadun elementtejä hyödyntävien runojen kerronnallisuudesta. Esimerkiksi runoissa ”Noidan viulu”, ”Pilvien vuoristoissa” ja ”Jättiläisen neuvo” esiintyy noitia, jättiläisiä, prinssejä ja prinsessoja. Nämä runot ovat kuitenkin erillisiä kokoelman luontoa kuvaavista runoista, sillä ne eivät puhtaasti sijoitu luontoon, vaan niissä kuvataan enemmänkin satuhahmojen toimintaa jossain muussa miljöössä. Mainitsemisani runoissa ilmenevien satumaisten piirteiden erittely ei näin ollen tuo lisäsyvyyttä analyysiini, jossa erittelen runojen *luonnon* satumaisuutta ja kuinka runoissa kuvailtu luontoympäristö liukuu sadun maailmaan *runon* eri keinoin.

Tässä luvussa siis tarkastelen, kuinka runon eri elementit – personifikaatiot, metaforisuus ja poeettiset kuvat – voivat viedä sadun äärelle ja kuinka runoissa kuvatusta luontoympäristöstä tulee satumaailma. En siis analysoi tarkemmin runojen satuhahmojen merkitystä saturunouden ympäristössä, sillä tutkielmani näkökulman kannalta pelkkä niiden mainitseminen riittää. Pysin analyysissäni hahmottamaan, millainen aiemmin määrittelemätön saturunouden ympäristö voi olla ja mistä elementeistä se Huovin kokoelmassa muodostuu.

4.1 Runosta satuun: luonnon satumaisuus

4.1.1 Luonnon personifikaatio

Selkein runouden keinoin luotu satumaisuuden vaikutelma syntyy runojen metaforisuudesta. Läpi kokoelman luontoa personifikoitaan, joka merkitsee elollistamista, inhimillisten piirteiden asettamista elottomalle objektille (Lummaa 2007, 55; Ratia 2007, 134). Personifikaatio on Huovin runoissa, paitsi keino kuvailla luontoa paikkana, se myös kuljettaa sitä sadun maailmaan. Runojen luontoympäristöä määrittääkin mahdollottomuukseen luonnollisuus, mikä on lähtemätön osa myös satujen maailmaa, jossa mahdotonta ei kyseenalaisteta eikä ihmetellä, vaan sen olemassaolo on tärkeä tekijä satumaailman synnyssä.

Personifikaatio kohdistuu runoissa eri tavoin luontoympäristöön ja sen yksityiskohtiin. *Kevätpiippo*-osion toisessa runossa personifikaatiolla luodaan toimintaa: ”metsä tanssii kevään tanssin / koivu keinuu, kuusi kulkee / mänty hyppää kalliolla” (SR, 12). Personifikaatio luo näin osaltaan runossa vallitsevaa kepeää ja ilottelevaa kevään tunnelmaa. Toisaalta personifikoinnilla myös selitetään luonnon toimintaa: ”sumu maalaa hopeaa ” ja ”kätkee maailman hämärään” (SR, 44). Luonnon elementit ovat itse toimijoita, jotka muuttavat ympäristöä sekä vaikuttavat vuodenaikojen vaihteluun, säätiloihin ja muihin luontoympäristöä ja sen paikkoja määrittäviin tekijöihin. Voisi myös ajatella, että luonnonilmiöiden sadullistaminen on keino selittää vaikeasti ymmärrettäviä luonnon tapahtumia lapsille.

Personifikaatio ei kuitenkaan pelkästään luo vaikutelmaa runojen paikasta, vaan joissain runoissa koko luonto aivan kuin puetaan metaforisin ilmauksin inhimilliseksi hahmoksi, kuten seuraavassa, kesästä kertovassa runossa:

Lämmin hallitsija, ylväs kesä!
Pään ympärillä leijuu perhospilvi,
helmoissa sinikellot soittaa,
laulaa kultakielin linnunlauluviitta.
Pitkä laahus jättää jälkeen kukkaniityt:
lemmikit, tädykkeet,
matarat ja horsmat.

Kesän pituinen on kukkalaahus. (SR, 24)

Runo alkaa ensimmäisessä säkeessä kuin ylistyspuhe, joka kohdistetaan kesälle, inhimillistetylle vuodenaikalle. Kesää puhutellaan hallitsijana, mikä ilmaisee suurta kunnioitusta luontoa ja sen täyteläisintä vuodenaikaa kohtaan. Kokonaisuudessaan runo luonnostelee kesästä kuninkaallista hahmoa, jonka kruunu muodostuu perhosista ja viitta kukkaniityistä. Kun vuodenaika kuvaillaankin satumaiseksi hahmoksi, häivyttää runo käsitystä luonnosta pelkkänä paikkana. Samalla kesän hahmo kuitenkin rakentuu osaksi paikoista (kukkaniitystä) mikä tuo runoon tiettyä paikan ja sen kokemisen mahdollisuutta. Erityisesti viimeinen säe aivan kuin palauttaa runon sadun tunnelmista reaali maailman

vääjäämättömyyksiin muistuttaessaan kesän hetkellisyydestä.

Kesän lisäksi myös tuuli saa runossa ”Tuuli etsii pesää” hahmon muodon: ”tuuli etsii pesää / tukka hulmuu kun tuuli juoksee / lentää läpinäkyvänä pitkin pihaa / siipinä suuret sulkaviitat” (SR, 38). Poeettisena kuvana tuulen hahmoon liittyy samaa tunnetta ja visuaalisuutta kuin taivaaseen ja sen lintuihin: hallitsemattomuutta, levottomuutta ja dynaamisuutta. Runossa tuulen hahmo etsii pesää, eli tiettyä paikkaa, jonka vuoksi se juoksee ja lentää, siirtyy paikasta toiseen. Vaikka tuuli ei siis itsessään ole paikka, kietoutuu sen olemus jatkuvaan liikkeeseen, joka tapahtuu eri paikoissa. Tuulen liikkeen lisäksi runossa osoitetaan, kuinka tuuli muuttaa ympäristöä. Satuhahmona tuuli on kuin luonnon oma kapellimestari, jolla on ”tuulen orkesteri, tuulen urut: / joka oksanpäästä lähtee eri ääni / joka lehti laulaa eri laulun” (SR, 38). Runossa tuuli ei olekaan tuhoava voima, vaan se päinvastoin synnyttää jotain uutta – ääntä.

Personifikoinnin kautta vuodenajoista tulee kuin satuhahmoja, jotka toimivat luonnossa ja muuttavat sen toimintaa. Personifikoinnissa yhdistyykin lapsen ajattelu ja runouden metaforiset keinot (Heinonen 2001, 128). Tämä korostaa saturunouden genren funktiota selittää maailmaa lapselle ymmärrettävällä ja viihdyttävällä tavalla. Samalla personifikaatiolla on kuitenkin myös puhtaasti esteettinen merkitys, joka lisää Huovin runoissa kuvatun luontoympäristön poeettisten kuvien puoleensavetävyyttä.

4.1.2 Mahdottomat miniatyyrit

Kuten olen jo aiemmin tutkielmassani todennut, *Salaperäinen rasia* -teoksen luontoympäristö on paikka, jossa on muita paikkoja. Huovin kokoelman aloittaa teoksen nimikkoruno, joka ilmentää luonnon sisäkkäisten paikkojen ja maailmojen aiheilmaa: ”pikkuinen kulki polkua pitkin / löysi polulta rasian / ja rasian sisältä rasian / ja rasian sisältä rasian / salaperäisen asian” (SR, 7). Bachelardin (2003 [1957], 205) mukaan rasioissa on kyse ”salaisuuksien tarpeesta ja piilottamisen nokkeluudesta”. Tulkitsen rasian Huovin runojen yhteydessä luonnoksi, jonka sisältä löytyy siis aina uusia ”rasioita”, arvaamattomia ja salaperäisiä paikkoja, joiden etsiminen ja löytäminen määrittää vahvasti runoissa kuvailtua ja kuviteltua

ympäristöä. Lukijan on mahdollista päästä uneksinnassa kiinni noihin salaisuuksiin, jotka ovat luonnon ihmeiden tapaan toisaalta aina olemassa olleita, mutta silti uusia ja muuttuvia. Rasiaan kätkeyty salaisuus onkin unohtumaton ja näin muisto menneisyydestä, nykyhetkestä ja myös tulevaisuudesta (Bachelard 2003 [1957], 210–211).

Käsittelin luvussa 3.3.1 luonnon mittaamattomuutta ja kuinka luontoympäristö hahmottuu toisaalta suurena ja päättymättömänä paikkana, mutta toisaalta taas jo yksittäiset paikat – olemisen pienet tilat, kuten pesät ja miniatyyrit – edustavat luontoa ja luovat mittaamattomuuden sisälle oman todellisuutensa. Miniatyyrit ilmentävät paitsi runoissa kuvatun luonnon paikkojen sisäkkäisyyttä ja suuruuseroja myös sadun maailmaa, sillä kutistetut olemisen paikat ovat kooltaan mahdottomia asuttaa. Huovin runoissa luonnon pienimmät elementit ovatkin yhtäkkiä paikkoja, joissa voi olla ja leikkiä, jolloin mahdottomasta tulee mahdollista, satu ja tosimaailma kulkevat rinnakkain. Miniatyyri siis avaa oven satumaailmaan, jolloin pieni yksityiskohta kasvaa kokonaiseksi uudeksi ympäristöksi ja olemisen paikaksi. Bachelardin (2003 [1957], 332) sanoin: ”yksi yksityiskohta voi olla uuden maailman merkki, maailman joka kaikkien maailmojen tapaan sisältää suuruuden ominaisuudet”. Seuraavissa, esimerkiksi nostamissani runoissa esitetyt miniatyyrit ovat toki reaalimaailmassakin olemassaolevia luonnon yksityiskohtia, mutta niihin liitetty toiminta – miniatyyreissä olemisen ja eläminen – vievät runon sadun paikkoihin.

Luonnon liikehdintää pohtiva runo ”Kuka?” esittelee joukon luonnon omia miniatyyrejä. Näissä miniatyyreissä havainnollistuu, kuinka luonnon yksityiskohdista tulee yllättäen olemisen mahdollistavia paikkoja: ”Kuka pilvellä ratsastaa? / [---] / Kuka sateenkaaren alle / rakentelee majaa? // Kuka lentää untuvalla?” (SR, 47). Miniatyyreihin – pilveen, sateenkaareen ja untuvaan – liitetään verbeillä erilaista toimintaa, mikä luo niihin elämää. Samalla runo kysyy ”kuka” ja näin olettaa, että jonkun on mahdollista olla miniatyyrissä. Säkeestä säkeeseen miniatyyrin koko vain kutistuu kutistumistaan, kunnes lopulta päädytään miniatyyristä pienimpään, höyhenen untuvaan. Runo ei kuitenkaan vastaa kysymykseen ”kuka”, vaan enemmänkin kysymys puhuttelee lukijaa tai lasta, jolle runo luetaan.

Luonnon miniatyyreihin liittyvää kuvastoa on myös sivun 51 nimettömässä lumihutaleesta kertovassa runossa: ”lumihutale on / kuusikulmainen istuin / istun hutaleelle / istun tuuleen –

/ ja lennän!” (SR, 51). Lumihiutaleesta tulee runossa eletty paikka, jossa voi istua. Samanlainen lumihiutaletta koskeva poeettinen kuva on myös runossa ”Kun on oikein pieni”, jossa luontoympäristö rakentuu pienistä paikoista:

Kun on oikein pieni
voi lentää linnun untuvalla,
nukkua orvokinlehden alla,
kun on oikein pieni.

Kun on oikein pieni,
voi keinua heinässä heiluvassa,
levätä kukassa tuoksuvassa,
kun on oikein pieni.

Kun on oikein pieni,
voi istua lumihiutaleille
ja liittää maailman tuulien teille
kun on oikein pieni. (SR, 52)

Tässäkin runossa miniatyyriin liittyy toimintaa, joka on mahdollista sille, joka on tarpeeksi pieni. Runon lopussa pienuus rinnastuu mittaamattomuuteen, kun yksittäinen miniatyyri, lumihiutale ”liittää maailman tuulien teille”, aivan kuten myös Lumihiutale-runossa hiutaleelle istuminen vie puhujan lentoon. Runon pienestä yksityiskohdasta siirrytään yllättäen mittaamattomiin kuviin, mikä jälleen osoittaa, kuinka pienuus ja suuruus, makro- ja mikrokosmos ovat yhtä. Bachelardin (2003 [1957], 355–356) mukaan tällaiset runon ”suuruuden siirtymät [---] antavat poeettisille tiloille kaksinkertaisen elämän”. Lumihiutale on yksittäinen poeettinen kuva ja miniatyyri, mutta samalla se on osa mittaamatonta poeettista kuvaa, taivasta, jonka liikkeisiin hiutaleen matka kiinnittyy.

Vaikka miniatyyri on jo sadun maailmaa rakentavana poeettisena kuvana kiinnostava, vertautuu runoissa kuvattu pienuus varmasti myös lapsuuteen. Lapsuuden merkitystä runon paikkojen elämisen kannalta heijastaa niissä tapahtuva toiminta: lentäminen, keinuminen ja majojen rakentaminen. Kukapa ei olisi halunnut lapsena lentää pilvellä tai keinua heinikossa?

Runojen luontomiljö on jännittävä etsimisen paikka, jonka loputtomat yksityiskohdat mahdollistavat aina uusien paikkojen ja maailmojen löytämisen. Etsimisen ja löytämisen mahdollisuus kasvattaa uneksijassa lapsenkaltaista lumoutumista ja ihmetystä, jotka ovat paitsi sadun maailmaa määrittäviä piirteitä myös lähtökohta poeettisten kuvien elämiseen (Bachelard 2003 [1957], 225, 249). Tämä korostaa uteliaisuuden merkitystä paikkojen kokemisessa, elämisessä ja uneksinnassa.

4.2 Unien satumaiset paikat

Satumaailman rinnalla Huovin kokoelman runoissa on vahvasti läsnä nukkumisen ja unen maailmat. Useissa runoissa puhutaan yöstä, unesta ja unennäkemisestä, mikä osaltaan liittyy runojen lajiin, kehtolauluihin, joiden tarkoitus on rauhoittaa ja tuudittaa lapsi uneen (ks. esim. Lipponen 2001, 91–98). Kokoelman kehtolaulujen rauhoittava tunnelma syntyy ensinnäkin runojen muodosta ja äänteellisyydestä: ”uni viipyy paikallaan / lukki lepää verkossaan / metsälauha liekuttaa / pientä hiiren lasta” (SR, 45). Loppusointujen ja allitteraatioiden lisäksi pehmeät äänteet säkeessä ”lammen hallan lasta” (SR, 45) saavat aikaan runon rauhallisen, lempeän sävyn. Muodon lisäksi kehtolaulujen unelias tunnelma kietoutuu myös runojen sisältöön ja merkitykseen. Runoissa puhutaan nukkumisesta konkreettisesti, sillä niissä näkevät unta niin metsän eläimet kuin kasvitkin: ”nukkuu, jo nukkuu / jo Kanerva nukkuu” ja ”nukkuu, jo nukkuu / jo Kataja nukkuu” (SR, 58). Kasvien nukkumisella kuvataan luontoympäristöä ja sen muutosta talven horrokseen, mutta samalla nukkumisen ja unennäkemisen voi kuitenkin käsittää myös avaimiksi uusiin, unen mahdollistamiin paikkoihin.

Unimaailma vie tutusta luontoympäristöstä mystisiin ja satumaisiin paikkoihin. Runossa ”Niittyvilla tuudittaa” siirtymä luonnosta unen maailmaan on hyvin selkeä ensimmäisen ja toisen säkeistön välillä:

Illan tullen niittyvilla
hohtaa hopeisina pilvinä
silkkivillaiset silmät kiinni,
hohtaa hopeisina pilvinä

Vaan unessa lapsi jo vuorilla kulkee
viittana valkoiset kyyhkysen sulat,
siipinä kultaiset auringonsäteet,
valkoiset kyyhkysen käsissä.

Villa vaalii lapsen unta,
peittää pehmellä peitolla,
sateenkaaren satuja laulaa
peittää pehmeällä peitolla. (SR, 31)

Ensimmäisessä säkeessä kuvataan luontoympäristöä, jonka sävyt muuttuvat illan tullen. Samalla kuitenkin jo luodaan satumaista unen maailmaan johdattelevaa kuvastoa, kun niittyvilla personifikoitaan luomalla tälle ”silkkivillaiset silmät”. Seuraava säkeistö siirtyy suoraan kuvaamaan, kuinka lapsi näkee unta, ja samalla on unen maailmassa, toisessa paikassa. Unen paikkaa määrittää satumaisuus, sillä kuvasto luo luonnon elementeistä lapselle kuin enkelin viitan ja siivet. Kuvasto on samalla vahvasti vertauskuvallinen toivoa ja rauhaa merkitsevine kyyhkyssymboleineen, mutta kuten olen jo aiemmin tutkielmassani todennut, poeettisen kuvan merkitys ei ole symbolien tulkinnassa, vaan kuvien uneksinnassa ja elämisessä. Toisaalta unien maailma käsitetään usein arkielämässäkkin symboliseksi, joten pelkästään satumaisuus ei selitä runojen unimaailman kaikkia ulottuvuuksia. Huovin kokoelman runoista unia koskevissa runoissa onkin eniten läsnä myös vertauskuvallinen taso. ”Niittyvilla tuudittaa” -runon viimeisessä säkeistössä aivan kuin palataan katsomaan nukkuvaan lasta ensimmäisen säkeistön hahmottelemaan paikkaan. Samalla kaksi maailmaa – satu ja lapsen unen ulkopuolinen todellisuus – yhdistyvät, kun lasta tuudittavat uneen ”sateenkaaren sadut”.

Unien luomat paikat ovat kuitenkin joissain runoissa erillisiä muusta ympäristöstä, mitä osoittaa esimerkiksi Kasvien kehtolaulu” -runo: ”unen teitä yksin / kulkea kultani saa / [---] / kulje sinistä tietä / yö tähdissä vietä / aamulla odottaa maa” (SR 58). Uni on jokaiselle oma ja yksityinen, jonne voi kulkea vain yksin muun maailman odottaessa unen päässä. Näin unen paikat rinnastuvat satumaailmaan, sillä kummatkin ovat omia todellisuuksiaan, joissa mahdoton onkin mahdollista, esimerkiksi aikaa voi viettää tähdissä ja nähdä sateenkaaren

kirjavia kissoja. Runossa ”Noitayönä” uni ja satu ovatkin kuin yhtä:

Pääsiäisyönä näin
kirjavan unen,
unessa kirjavan kissan.

Istuin tummissa unelmissa
mustan noidan kammarissa
– kun äkkiä sinne ilmestyi
sateenkaarikissa!

Se kulki kevein tassuin
syvissä aatoksissa
– lävitse peilin –
ja sanoi: Nyt
on aurinko taas syntynyt! (SR, 14)

Runo alkaa määrittelemällä unennäön hetken, pääsiäisyön, mikä ilmaisee unimaailmasta erillistä paikkaa, josta unen tapahtumat kerrotaan. Seuraavaksi runon puhuja siirtyy kuvaamaan unen paikkaa, mustan noidan kammaria, jonne sateenkaarikissa ilmestyy. Unimaailman kuvauksessa siis hyödynnetään sadun kuvastoa ja hahmoja, joten paikkaan kietoutuu samalla niin unen kuin sadunkin mahdollisuuksia. Viimeinen säkeistö jatkaa runon mystistä tunnelmaa. Kissa kulkee yhtäkkiä lävitse peilin, toisesta maailmasta toiseen. Kissan viesti auringon syntymisestä voi tarkoittaa joko sarastavaa aamua ja unen loppua tai kevään alkua. Unesta on siis mahdollista siirtyä uuteen paikkaan: aamuun tai kevääseen.

Läpi Huovin runokokoelman runoissa siirrytään paikasta toiseen: luontoympäristöstä pesiin, niityistä ruohonkorsiin, vuodenaajoista toisiin. Siirtymät eivät kuitenkaan rajoitu pelkästään luonnon sisäisiin ja sen toimintaan liittyviin paikkoihin, sillä metaforisuus kuljettaa runon sadun äärelle: maailmaan, jossa luonnon lait ja mittasuhteet menettävät merkityksensä. Tämä piirre määrittää Huovin lyriikan saturunoudeksi.

5 LOPUKSI

Olen kandidaatintutkielmassani tutkinut Hannele Huovin *Salaperäinen rasia* -runokokoelmassa kuvailtua luontoympäristöä ja sen eri paikkoja. Käytin analyysissäni pohjana Gaston Bachelardin *Tilan poetiikkaa* (1957), joka tarjosi paitsi filosofisen lähtökohdan runojen paikan tutkimiseen myös käsitteistön määrittämään Huovin runojen ympäristössä havaitsemiani piirteitä. Lähtökohtana runouden lukemiseen on tällöin poeettisten kuvien tarkastelu ja niiden kokeminen.

Tärkeimmäksi runojen luontoympäristöä määrittäväksi ominaisuudeksi nousi mielestäni sisäkkäisyyden aihe, johon liittyvät Bachelardin käsitteet mittaamattomuus ja miniatyyri. Analyysini perusteella runojen luontoympäristössä vaihtelevat suuruus ja pienuus ja niiden suhde toisiinsa. Luontoympäristöä määrittää runoissa vahvasti vuodenaajat, joiden muutosten kuvaus luo myös uusia mahdollisuuksia paikoille. Vuodenaikojen kuvaus ilmenee myös runojen äänellisyydestä, joka syntyy paitsi äänten kuvauksesta myös runojen muodosta ja kielen eri keinoista luoda vaikutelmia äänestä. Runojen luontoympäristö siis jäljittelee aitoa luontoa ja sen ilmiöitä. Samalla luonto on myös koti metsän olennoille ja kasveille. Erittelenkin analyysissäni luonnon kotoisuutta: pieniä paikkoja ja pesiä, jotka herättävät turvallisuutta niin runojen maailmassa kuin runojen lukijassakin, eli uneksijassa. Päädyin ajatukseen, että Huovin runot herättävät nimenomaan onnellisia poeettisia kuvia, jotka ovat Bachelardin mukaan runouden lukemisen lähtökohtia.

Luonnon ilmiöiden ja vuodenaikojen muutoksen kuvailun lisäksi runoissa on vahvasti läsnä sadun ja unien paikat, joita analysoimalla pyrin tutkielmassani hahmottelemaan aiemmin määrittelemätöntä saturunouden ympäristöä ja millaisena se Huovin kokoelmassa ilmenee. Havaitsin, että satumaisuutta runoihin tuo paitsi satuhahmojen läsnäolo myös runon eri keinot, jotka nousivat analyysini keskiöön. Personifikaatiot ja muut mahdottomat tapahtumat, kuten miniatyyrit ja unimaailman sattumukset, ovat kiinteä osa runojen luontoympäristöä, mutta samalla ne myös luovat omaa todellisuuttaan. Saturunouden ympäristön voisikin ajatella luovan eri paikoista ja todellisuuksista kokonaisen maailman, joka omalla viihdyttävällä tavallaan selittää lukijaa ympäröivän maailman ihmeitä ja osoittaa elämän ainutkertaisuutta. Saturunouden ympäristön tarkastelu tarjoaakin myös mahdollisuuden jatkotutkimukseen,

jossa voisi laajemmin pyrkiä selvittämään saturunolle ominaisia piirteitä ja mahdollisuuksia genren määrittelyyn.

Merkittävä tekemäni huomio Huovin saturunouden ympäristöstä on, kuinka se jättää ihmisen aikaansaavutukset huomiotta. Vaikka ihminen ei olekaan runoissa läsnä toiminnallisena ja osallistuvana puhujana, runojen minänä, viitataan ihmiseen mahdollisena osallistujana luonnon ihmeiden tutkimiseen ja hämmästelyyn. Esimerkiksi runossa ”Lumikyyhky” kuvaillaan, kuinka ”lumipallo on elämää: / siitä voi linnoja pyörittää / ja linnoille asukkaita. // Lumipallo on elämää: / sillä voi heittää ja hävittää / – tuhota linnoja, maita.” (SR, 53). Lumipallojen pyörittäminen ja lumilinnojen rakentaminen on inhimillistä toimintaa, joka liittyy erityisesti lapsuuteen. Runoja lävistääkin naivistinen ihmettely ja innostus, mikä korostaa lapsen paikkaa saturunojen lukijana. Toisaalta on liian kapeakatseista käsittää hämmästely ja uteliaisuus vain lasta määrittäviksi ominaisuuksiksi. Saturunous onkin itsessään paikka, joka herättää tunteita jokaisessa, joka antautuu sen tarjoamille elämyksille. Myös Huovin runoissa kuvattu luonto tarjoaa kaikille ihmisille olemisen ja elämisen tilan, joka on harmonista ja onnellista läsnäoloa, ei tuhoavaa tai hyväksikäyttävää. Saturunouden ympäristö on paikka, jossa voi kokea eheytymistä, voimaantua vain olemalla läsnä. Haluankin tutkielmani loppuun liittää Huovin ”Niityllä” -runon, joka kuvaa mielestäni niin luonnon, Huovin runoissa kuvaillun luontoympäristön kuin runoudenkin voimauttavaa kokemusta:

Kuljen pitkin kasteheinää,
heinä hoitaa varpaitani.
Kuljen pitkin niityn laitaa,
nurmi nilkkoja silittää.
Vihdoin kuljen metsänrintaa
ja koivu kuivaa kasvojani.

Työhön on parempi käydä
silmät silkissä
nilkat nurmessa
varpaissa vihreät sametit. (SR, 29)

LÄHTEET

Primaarilähde:

Huovi, Hannele (1985) *Salaperäinen rasia – runoja lapsille ja muille kasvaville*. Helsinki: Tammi.

Sekundaarilähteet:

Bachelard, Gaston (2003 [1957]) *Tilan poetiikka*. Suom. Tarja Roinila. Helsinki: Nemo.

Heikkilä-Halttunen, Päivi (2011) ”Metsässä heräilee hirvi sarvissaan aurinko”. Jukka Itkonen faabelirunouden uudistajana. Teoksessa Maria Laakso, Toni Lahtinen & Päivi Heikkilä-Halttunen (toim.) *Tapion tarhoisa turkistarhoille. Luonto suomalaisessa lasten- ja nuortenkirjallisuudessa*. Helsinki: SKS, 274–284.

Heinonen, Sirkka-Liisa (2001) Kuulen runon sykkivän. Teoksessa Maija Karjalainen & Marja Suojala (toim.) *Avaa lastenkirja. Johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käyttöön*. Helsinki: Lasten Keskus, 123–140.

Huhtala, Liisi & Juntunen, Katariina (2004) *Ilosaarten seutuvilta. Lasten- ja nuortenkirjallisuuden historiaa ja tutkimusta*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 113–118.

Korolainen, Tuula (2001) Tuulen sello soittaa jo. Runo hengittää maailman tahdissa. Teoksessa Tuula Korolainen (toim.) *Kirjaseikkailu – Lasten- nuortenkirjallisuuden opas*. Helsinki: Tammi, 89–105 .

Lipponen, Ulla (2001) Kansanomainen viihdytys- ja hoivaperinne. Teoksessa Maija Karjalainen & Marja Suojala (toim.) *Avaa lastenkirja. Johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käyttöön*. Helsinki: Lasten Keskus, 86–122.

Lummaa, Karoliina (2007) Aihe, motiivi, teema ja topos. Miksi runossa kuvataan kukkaa?

Teoksessa Siru Kainulainen, Kaisu Kesonen & Karoliina Lummaa (toim.) *Lentävä hevonen. Välineitä runoanalyysiin*. Tampere: Vastapaino, 41–63.

Ratia, Taina (2007) Runon kuvakielisyyden ulottuvuudet. ”Niin kuin äärimmäistä olisi kutsuttu”. Teoksessa Siru Kainulainen, Kaisu Kesonen & Karoliina Lummaa (toim.) *Lentävä hevonen. Välineitä runoanalyysiin*. Tampere: Vastapaino, 121–142.

Roinila, Tarja (2003) Gaston Bachelard, tilan ja poetiikan filosofi. Esipuhe teoksessa Gaston Bachelard *Tilan poetiikka*. Helsinki: Nemo, 7–30.

Salmi, Ulla (2003) Vuohihirven laidunmailla. Kaunokirjallisesta paikasta ja paikan kuvauksesta. Teoksessa Vesa Haapala (toim.) *Kuvien kehässä. Tutkielmia kirjallisuudesta, poetiikasta ja retoriikasta*. Helsinki: SKS, 216–253.